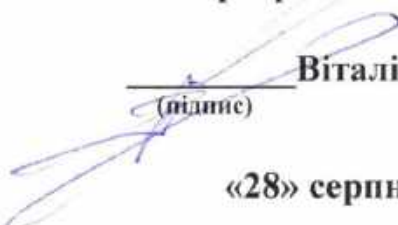

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний аерокосмічний університет
«Харківський авіаційний інститут»

Кафедра права (№ 702)

ЗАТВЕРДЖУЮ

**Гарант освітньої
програми**

Віталій ПАВЛИКІВСЬКИЙ
(підпис) (ім'я та прізвище)

«28» серпня 2026 року

СИЛАБУС ОBOB'ЯЗKОВОЇ
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
МІЖНАРОДНЕ КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО ТА МІЖНАРОДНЕ
СПІВРОБІТНИЦТВО У СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ ЗЛОЧИННОСТІ
(назва навчальної дисципліни)

Галузь знань: D Бізнес, адміністрування та право
(шифр і найменування галузі знань)

Спеціальність: D8 Право
(код і найменування спеціальності)

Освітня програма: Право
(найменування освітньої програми)

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Силабус введено в дію
з 01.09.2026 року

Харків – 2026

Розробники:

Професор кафедри права,
доктор юридичних наук, професор

Наталія ФІЛІПЕНКО

Професор кафедри права,
кандидат юридичних наук, професор

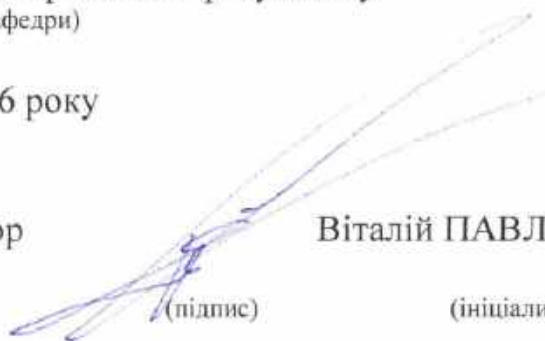

Сергій ЛУКАШЕВИЧ

Силабус навчальної дисципліни розглянуто на засіданні
кафедри Права гуманітарно-правового факультету
(назва кафедри)

протокол № 1 від 27. 08. 2026 року

Завідувач кафедри права, доктор
юридичних наук, професор
(науковий ступінь і вчене звання)

Віталій ПАВЛИКІВСЬКИЙ

(підпис)

(ініціали та прізвище)

Погоджено з представником здобувачів освіти:

Здобувач у 453.1

(підпис)

Марія ДОЛГОВА

(ініціали та прізвище)

Загальна інформація про викладачів

Філіпенко Наталія Євгенівна, доктор юридичних наук, професор.

Сферу наукових інтересів становлять питання методики та методології наукової діяльності, етики наукових досліджень, проблеми правового регулювання, організації та здійснення превентивної діяльності органами Національної поліції України, питання протидії кримінальній кіберпротиправності; актуальні напрями забезпечення безпеки критичної інфраструктури; права людини та їх забезпечення під час здійснення слідчих (розшукових) дій та оперативно-розшукових заходів; теоретико-правові та організаційно-тактичні питання забезпечення державної політики протидії злочинності на об'єктах аерокосмічної галузі як складової критичної інфраструктури України.

Викладає дисципліни: «Кримінологія», «Міжнародне право», «Кримінальне право», «Правові засади запобігання та протидії корупції», «Міжнародне кримінальне право та міжнародне співробітництво в сфері запобігання злочинності», «Актуальні питання судової експертизи».

E-mail: n.filipenko@khai.edu

Лукашевич Сергій Юрійович, кандидат юридичних наук, професор.

Сферу наукових інтересів становлять теоретичні та прикладні проблеми сучасного наукознавства, методологія кримінології, методика кримінологічних досліджень, проблеми запобігання та протидії злочинності й корупції, превентивної діяльності суб'єктів запобігання та протидії злочинності й корупції, правові засади обігу інформації, кібербезпеки та захисту інформації, засади правового забезпечення безпеки та стійкості критичної інфраструктури України.

Викладає дисципліни: «Кримінологія», «Правові засади запобігання та протидії корупції», «Міжнародне кримінальне право та міжнародне співробітництво в сфері запобігання злочинності», «Кримінальний аналіз та основи профайлінгу».

E-mail: s.lukashevych@khai.edu

2. Опис навчальної дисципліни

Семестр, в якому викладається дисципліна – 1

Обсяг дисципліни:

Денна: 4 кредитів ЄКТС /120 годин, у тому числі аудиторних – 48 год. (лекції 24 год., семінарські / практичні 24 год.), самостійної роботи здобувачів – 72 год.

Заочна: 4 кредитів ЄКТС /120 годин, у тому числі аудиторних – 6 год. (лекції 04 год., семінарські / практичні 02 год.), самостійної роботи здобувачів – 114 год.

Форма здобуття освіти – *денна/заочна*

Дисципліна – *обов'язкова*

Види навчальної діяльності – *лекції, семінарські / практичні заняття*

Види контролю – *модульний контроль, іспит*

Мова викладання – *українська*

Пререквізити: Теорія держави і права; Філософія права; Кримінологія; Кримінальне право; Кримінально процесуальне право; Актуальні питання адміністративного права та адміністративного судочинства.

Кореквізити навчальної дисципліни: Сучасні проблеми доказування у кримінальному провадженні; Актуальні проблеми запобігання та протидії корупції; Актуальні питання забезпечення прав і свобод людини у кримінальному судочинстві; Військове право.

3. Мета та завдання навчальної дисципліни

Дисципліна «Міжнародне кримінальне право та міжнародне співробітництво у сфері запобігання злочинності» будується на базовій програмі «Кримінальне право» і розрахована на подальше вивчення найбільш актуальних проблем міжнародного кримінального законодавства.

Основними цілями вивчення дисципліни є набуття магістрами знань про сутність міжнародного кримінального права; міжнародних злочинів та злочинів міжнародного характеру; засад та порядку здійснення міжнародного кримінального правосуддя і співробітництва держав у боротьбі з міжнародним криміналітетом; формування уявлення про кримінально-правові механізми захисту міжнародного правопорядку та загальні засади міждержавного співробітництва, а також набуття загальних та фахових компетентностей щодо кримінально-правових механізмів захисту міжнародного правопорядку та загальних засад міждержавного співробітництва у цій сфері; норм міжнародного кримінального права; їх теоретичного підґрунтя, системного аналізу механізмів реалізації.

Мета дисципліни «Міжнародне кримінальне право та міжнародне співробітництво у сфері запобігання злочинності» полягає у формуванні у майбутніх фахівців умінь та компетентності для забезпечення ефективного управління в сфері кримінальної юстиції з урахуванням останніх досягнень правової науки та міжнародного досвіду, а також в усвідомленні нерозривної єдності успішної професійної діяльності з глибокими теоретичними і практичними знаннями щодо кваліфікації злочинів, здійснення розслідування і правосуддя у кримінальних справах та сучасних тенденцій розвитку кримінального права.

Перелік компетентностей

Інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у сфері правоохоронної діяльності та/або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності (ЗК): Після закінчення цієї програми здобувач освіти буде здатен:

ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК3. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК4. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

ЗК5. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК8. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК9. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК): Після закінчення цієї програми магістр буде здатен:

СК2. Здатність забезпечувати законність та правопорядок, безпеку особистості, суспільства, держави в межах виконання своїх посадових обов'язків.

СК4. Спроможність організовувати і керувати діяльністю підрозділів, створених для виконання завдань у сфері правоохоронної діяльності.

СК13. Здатність у передбачених законом випадках застосовувати засоби фізичного впливу, спеціальні засоби та вогнепальну зброю, тактичні прийоми під час службової діяльності в разі отримання інформації чи безпосереднього виявлення ознак правопорушення перебуваючи на місці події та в інших службових ситуаціях.

Програмні результати навчання:

Соціально-гуманітарна ерудованість

ПРН 2 Співвідносити сучасну систему цивілізаційних цінностей з правовими цінностями, принципами та професійними етичними стандартами.

ПРН 6 Вільно спілкуватися іноземною мовою (однією з офіційних мов Ради Європи) усно і письмово.

Праворозуміння

ПРН 10 Аналізувати взаємодію міжнародного права та міжнародно-правових систем з правовою системою України на основі усвідомлення основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування права.

ПРН 11 Проводити порівняльно-правовий аналіз окремих інститутів права різних правових систем, враховуючи взаємозв'язок правової системи України з правовими системами Ради Європи та Європейського Союзу.

Правозастосування

ПРН 12 Використовувати передові знання і методики у процесі правотворення та правозастосування інститутів публічного та приватного права і кримінальної юстиції.

4. Зміст навчальної дисципліни

МОДУЛЬ 1 ІСТОРИЧНІ ТА ЕПІСТЕМОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ МІЖНАРОДНОГО КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА

Тема 1. Становлення та концептуалізація міжнародного кримінального права.

Форма навчання: денна / заочна

Лекція: очна-відео-он-лайн лекція: словесні (пояснення, розповідь, бесіда, навчальна дискусія та ін.), наочні (презентація теми лекції, ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження).

Семінарське заняття: усне опитування, тестування. Завантажена у систему Mentor матеріалу з підготовки до семінарського заняття та оцінка викладачем

Самостійна робота: опрацювання навчально-методичних матеріалів. Он-лайн консультація. Робота в форумі.

Зміст теми:

Історичні витоки міжнародного співробітництва в сфері кримінальної юстиції та міжнародного співробітництва в сфері запобігання злочинності. Кримінальна юрисдикція держав. Становлення та розвиток доктринальних засад міжнародного кримінального права. Поняття міжнародного кримінального права: предмет, метод, завдання. Система міжнародного кримінального права. Джерела міжнародного кримінального права. Співвідношення та взаємодія міжнародного кримінального права та внутрішнього кримінального права України. Імплементация положень міжнародного кримінального права у національні правові системи.

Завдання для СРС:

Підготувати на вибір реферат, презентацію, есе чи цільової доповіді за однією з рекомендованих тем.

Виконання практичних завдань протягом семестру.

Переклад іноземних текстів установлених обсягів з актуальних питань теми.

Тема 2. Принципи міжнародного кримінального права.

Форма навчання: денна / заочна

Лекція: очна-відео-он-лайн лекція: словесні (пояснення, розповідь, бесіда, навчальна дискусія та ін.), наочні (презентація теми лекції, ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження).

Семінарське заняття: Усне опитування, тестування. Завантажена у систему Mentor матеріалу з підготовки до семінарського заняття та оцінка викладачем

Самостійна робота: Опрацювання навчально-методичних матеріалів. Он-лайн консультація. Робота в форумі.

Зміст теми:

Поняття та система принципів міжнародного кримінального права. Принцип індивідуальної кримінальної відповідальності в міжнародному кримінальному праві. Принцип невідворотності кримінальної відповідальності

в міжнародному кримінальному праві. Принципи *nullum crimen sine lege, nulla poena sine lege* (лише закон може визначати злочин і передбачати за нього покарання) в міжнародному кримінальному праві. Принцип *non bis in idem* (не двічі за теж саме) у міжнародному кримінальному праві. Принцип незастосовності строків давності у міжнародному кримінальному праві. Принцип неприпустимості посилення на посадове становище особи в міжнародному кримінальному праві.

Завдання для СРС:

Підготувати на вибір реферат, презентацію, есе чи цільової доповіді за однією з рекомендованих тем.

Виконання практичних завдань протягом семестру.

Переклад іноземних текстів установлених обсягів з актуальних питань теми.

Тема 3. Юрисдикція у міжнародному кримінальному праві.

Форма навчання: денна / заочна

Лекція: очна-відео-он-лайн лекція: словесні (пояснення, розповідь, бесіда, навчальна дискусія та ін.), наочні (презентація теми лекції, ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження).

Семінарське заняття: Усне опитування, тестування. Завантажена у систему Mentor матеріалу з підготовки до семінарського заняття та оцінка викладачем

Самостійна робота: Опрацювання навчально-методичних матеріалів. Он-лайн консультація. Робота в форумі.

Зміст теми: Юрисдикція в міжнародному праві. Поняття кримінальної юрисдикції у міжнародному кримінальному праві. Принципи кримінальної юрисдикції: територіальний, активний персональний, пасивний персональний, захисний, універсальності. Види кримінальної юрисдикції: предметна, просторова, темпоральна, персональна. Національна кримінальна юрисдикція щодо міжнародних злочинів.

Завдання для СРС:

Підготувати на вибір реферат, презентацію, есе чи цільової доповіді за однією з рекомендованих тем.

Виконання практичних завдань протягом семестру.

Переклад іноземних текстів установлених обсягів з актуальних питань теми.

Тема 4. Злочини у міжнародному кримінальному праві.

Форма навчання: денна / заочна

Лекція: очна-відео-он-лайн лекція: словесні (пояснення, розповідь, бесіда, навчальна дискусія та ін.), наочні (презентація теми лекції, ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження).

Семінарське заняття: Усне опитування, тестування. Завантажена у систему Mentor матеріалу з підготовки до семінарського заняття та оцінка викладачем.

Самостійна робота: Опрацювання навчально-методичних матеріалів.
Он-лайн консультація. Робота в форумі.

Зміст теми:

Поняття злочину в міжнародному кримінальному праві. Формальні параметри і види міжнародних злочинів. Ознаки злочину за міжнародним кримінальним правом. Склад злочину як підстава міжнародної кримінальної відповідальності. Об'єктивні та суб'єктивні ознаки злочину за міжнародним кримінальним правом. Стадії злочину у міжнародному кримінальному праві. Інститут співучасті у міжнародному кримінальному праві. Покарання в міжнародному кримінальному праві: поняття, види, особливості призначення.

Завдання для СРС:

Підготувати на вибір реферат, презентацію, есе чи цільової доповіді за однією з рекомендованих тем.

Виконання практичних завдань протягом семестру.

Переклад іноземних текстів установлених обсягів з актуальних питань теми.

Модульний контроль 1

- *Форма занять: написання модульної роботи в аудиторії (за рішенням лектора допускається проведення у дистанційній формі).*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 2 години*
- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*
- *Обсяг самостійної роботи здобувачів – за необхідністю.*

МОДУЛЬ 2. ІНСТИТУТ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ У МІЖНАРОДНОМУ КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВІ

Тема 5. Загальні засади відповідальності у міжнародному кримінальному праві.

Форма навчання: денна / заочна

Лекція: очна-відео-он-лайн лекція: словесні (пояснення, розповідь, бесіда, навчальна дискусія та ін.), наочні (презентація теми лекції, ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження).

Семінарське заняття: Усне опитування, тестування. Завантажена у систему Mentor матеріалу з підготовки до семінарського заняття та оцінка викладачем

Самостійна робота: Опрацювання навчально- методичних матеріалів.
Он-лайн консультація. Робота в форумі.

Зміст теми:

Принципи відповідальності у міжнародному кримінальному праві. Підстави відповідальності у міжнародному кримінальному праві. Суб'єкти відповідальності у міжнародному кримінальному праві. Міжнародна

кримінально-правова відповідальність за міжнародні злочини міжнародних організацій. Індивідуальна кримінальна відповідальність в міжнародному праві. Покарання в міжнародному кримінальному праві: поняття, види, особливості призначення. Обставини, які виключають кримінальну відповідальність за міжнародним кримінальним правом.

Завдання для СРС:

Підготувати на вибір реферат, презентацію, есе чи цільової доповіді за однією з рекомендованих тем.

Виконання практичних завдань протягом семестру.

Переклад іноземних текстів установлених обсягів з актуальних питань теми.

Тема № 6. Відповідальність за міжнародні злочини та їх зв'язок з міжнародним гуманітарним правом.

Форма навчання: денна / заочна

Лекція: очна-відео-он-лайн лекція: словесні (пояснення, розповідь, бесіда, навчальна дискусія та ін.), наочні (презентація теми лекції, ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження).

Семінарське заняття: Усне опитування, тестування. Завантажена у систему Mentor матеріалу з підготовки до семінарського заняття та оцінка викладачем

Самостійна робота: Опрацювання навчально-методичних матеріалів. Он-лайн консультація. Робота в форумі.

Зміст теми:

Поняття міжнародного злочину. Класифікація міжнародних злочинів. Злочин геноциду. Злочини проти людяності. Воєнні злочини. Агресивне вторгнення РФ в Україну у світлі міжнародного кримінального права. Злочин агресії – проблеми визначення поняття і правового механізму боротьби з ним. Особливий суб'єктний склад. Роль Ради Безпеки ООН у вирішенні питання про наявність агресії. Юрисдикція Міжнародного кримінального суду стосовно злочину агресії. Умови застосування норм міжнародного гуманітарного права. Міжнародна відповідальність за порушення міжнародного гуманітарного права. Воєнні злочини: правові основи в міжнародному гуманітарному праві, контекстуальні елементи, класифікація. Імплементация норм міжнародного гуманітарного права в законодавстві України.

Завдання для СРС:

Підготувати на вибір реферат, презентацію, есе чи цільової доповіді за однією з рекомендованих тем.

Виконання практичних завдань протягом семестру.

Переклад іноземних текстів установлених обсягів з актуальних питань теми.

Тема 7. Відповідальність за злочини міжнародного характеру.

Форма навчання: денна / заочна

Лекція: очна-відео-он-лайн лекція: словесні (пояснення, розповідь, бесіда, навчальна дискусія та ін.), наочні (презентація теми лекції, ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження).

Семінарське заняття: Усне опитування, тестування. Завантажена у систему Mentor матеріалу з підготовки до семінарського заняття та оцінка викладачем

Самостійна робота: Опрацювання навчально-методичних матеріалів. Он-лайн консультація. Робота в форумі.

Зміст теми:

Поняття та класифікація злочинів міжнародного характеру. Злочини міжнародного характеру проти прав та свобод особи. Злочини міжнародного характеру, які посягають на нормальне здійснення міжнародних економічних відносин. Корупційні злочини міжнародного характеру. Злочини міжнародного характеру проти довкілля. Злочини міжнародного характеру проти громадської безпеки. Злочини в сфері захисту інформації та кіберзлочини.

Завдання для СРС:

Підготувати на вибір реферат, презентацію, есе чи цільової доповіді за однією з рекомендованих тем.

Виконання практичних завдань протягом семестру.

Переклад іноземних текстів установлених обсягів з актуальних питань теми.

Тема 8. Міжнародно-правова допомога у кримінальних справах.

Форма навчання: денна / заочна

Лекція: очна-відео-он-лайн лекція: словесні (пояснення, розповідь, бесіда, навчальна дискусія та ін.), наочні (презентація теми лекції, ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження).

Семінарське заняття: Усне опитування, тестування. Завантажена у систему Mentor матеріалу з підготовки до семінарського заняття та оцінка викладачем

Самостійна робота: Опрацювання навчально-методичних матеріалів. Он-лайн консультація. Робота в форумі.

Зміст теми:

Поняття та правова основа міжнародного співробітництва під час кримінального провадження. Загальні засади міжнародного співробітництва під час кримінального провадження. Процесуальний порядок надання міжнародної правової допомоги під час проведення процесуальних дій. Процесуальний порядок підготовки та передачі матеріалів міжнародних запитів (доручень) до компетентних органів іноземних держав, у яких запитується про необхідність проведення СРД та НСРД.

Завдання для СРС:

Підготувати на вибір реферат, презентацію, есе чи цільової доповіді за однією з рекомендованих тем.

Виконання практичних завдань протягом семестру.

Переклад іноземних текстів установлених обсягів з актуальних питань теми.

Модульний контроль 2

- *Форма занять: написання модульної роботи в аудиторії (за рішенням лектора допускається проведення у дистанційній формі).*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 2 години*
- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*
- *Обсяг самостійної роботи здобувачів – за необхідністю.*

МОДУЛЬ 3. МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО У СФЕРІ КРИМІНАЛЬНОЇ ЮСТИЦІЇ ТА ЗАПОБІГАННЯ ЗЛОЧИННОСТІ

Тема 9. Засади реалізації норм міжнародного кримінального права.

Форма навчання: денна / заочна

Лекція: очна-відео-он-лайн лекція: словесні (пояснення, розповідь, бесіда, навчальна дискусія та ін.), наочні (презентація теми лекції, ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження).

Семінарське заняття: Усне опитування, тестування. Завантажена у систему Mentor матеріалу з підготовки до семінарського заняття та оцінка викладачем

Самостійна робота: Опрацювання навчально-методичних матеріалів. Он-лайн консультація. Робота в форумі.

Зміст теми:

Механізм реалізації норм міжнародного кримінального права. Правова допомога держав у кримінальних справах. Інститут видачі у міжнародному кримінальному праві. Міжнародні організації у боротьбі із злочинністю. Міжнародна організація кримінальної поліції. Правові засади діяльності Європолу. Міжнародний кримінальний суд як нова форма інтегрованого міжнародного судоустрою. Міжнародні стандарти у області кримінального судочинства та виконання покарань.

Завдання для СРС:

Підготувати на вибір реферат, презентацію, есе чи цільової доповіді за однією з рекомендованих тем.

Виконання практичних завдань протягом семестру.

Переклад іноземних текстів установлених обсягів з актуальних питань теми.

Тема 10. Міжнародно-правові засади міжнародного співробітництва у сфері кримінальної юстиції.

Форма навчання: денна / заочна

Лекція: очна-відео-он-лайн лекція: словесні (пояснення, розповідь, бесіда, навчальна дискусія та ін.), наочні (презентація теми лекції, ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження).

Семінарське заняття: Усне опитування, тестування. Завантажена у систему Mentor матеріалу з підготовки до семінарського заняття та оцінка викладачем.

Самостійна робота: Опрацювання навчально- методичних матеріалів. Он-лайн консультація. Робота в форумі.

Зміст теми:

Поняття міжнародно-правового співробітництва в галузі кримінальної юстиції. Еволюція міжнародного антикримінального співробітництва. Сучасні форми і методи міжнародного співробітництва в галузі кримінального правосуддя. Суверенітет держав і межі міжнародного співробітництва в цієї сфері. Основні міжнародно-правові документи, що регламентують міжнародно-правове співробітництво в галузі кримінальної юстиції. Міжнародні стандарти функціонування кримінального правосуддя.

Завдання для СРС:

Підготувати на вибір реферат, презентацію, есе чи цільової доповіді за однією з рекомендованих тем.

Виконання практичних завдань протягом семестру.

Переклад іноземних текстів установлених обсягів з актуальних питань теми.

Тема 11. Види, форми та зміст міжнародного співробітництва з питань протидії злочинності.

Форма навчання: денна / заочна

Лекція: очна-відео-он-лайн лекція: словесні (пояснення, розповідь, бесіда, навчальна дискусія та ін.), наочні (презентація теми лекції, ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження).

Семінарське заняття: Усне опитування, тестування. Завантажена у систему Mentor матеріалу з підготовки до семінарського заняття та оцінка викладачем

Самостійна робота: Опрацювання навчально-методичних матеріалів. Он-лайн консультація. Робота в форумі.

Зміст теми:

Міжнародні зобов'язання держав щодо протидії злочинності. Юридичні та фактичні підстави для екстрадиції. Екстрадиційні обмеження: принцип «подвійної кримінальності», принцип спеціалізації, «система мінімального терміну покарання». Підстави для відмови в екстрадиції: традиційні та новітні. Екстрадиція на основі універсального принципу юрисдикції. Надання міжнародної правової допомоги шляхом вручення документів та виконання окремих процесуальних дій. Прийняття кримінального провадження. Проблеми, що можуть виникати в процесі визнання та виконання рішень та вироків судів іноземних держав та передачі засуджених.

Завдання для СРС:

Підготувати на вибір реферат, презентацію, есе чи цільової доповіді за однією з рекомендованих тем.

Виконання практичних завдань протягом семестру.

Переклад іноземних текстів установлених обсягів з актуальних питань теми.

Тема 12. Міжнародні кримінальні суди і трибунали *ad hoc*.

Форма навчання: денна / заочна

Лекція: очна-відео-он-лайн лекція: словесні (пояснення, розповідь, бесіда, навчальна дискусія та ін.), наочні (презентація теми лекції, ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження).

Семінарське заняття: Усне опитування, тестування. Завантажена у систему Mentor матеріалу з підготовки до семінарського заняття та оцінка викладачем

Самостійна робота: Опрацювання навчально-методичних матеріалів. Он-лайн консультація. Робота в форумі.

Зміст теми:

Розвиток концепції міжнародної кримінальної юрисдикції на початку ХХ сторіччя. Нюрнберзький міжнародний трибунал. Токійський міжнародний воєнний трибунал. Міжнародний трибунал для судового переслідування осіб, відповідальних за серйозні порушення міжнародного гуманітарного права, здійснені на території колишньої Югославії з 1991 року. Міжнародний трибунал по Руанді. Спеціальний суд по Сьєрра-Леоне. Юрисдикція сучасних міжнародних кримінальних судів і трибуналів. Юрисдикція постійного Міжнародного кримінального суду, заснованого відповідно до Римського статуту. Імплементация Римського статуту Міжнародного кримінального суду в національне законодавство – досвід зарубіжних держав та України.

Завдання для СРС:

Підготувати на вибір реферат, презентацію, есе чи цільової доповіді за однією з рекомендованих тем.

Виконання практичних завдань протягом семестру.

Переклад іноземних текстів установлених обсягів з актуальних питань теми.

Модульний контроль 3

- *Форма занять:* написання модульної роботи в аудиторії (за рішенням лектора допускається проведення у дистанційній формі).

- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти):* відсутні.

5. Індивідуальні завдання

Навчальним планом не передбачено.

Реферати, аналітичні огляди та інше – це індивідуальні завдання, які сприяють розширенню та поглибленню теоретичних знань з окремих тем навчальної дисципліни, формують навички самостійної роботи з навчальною та науковою літературою, кримінальним законодавством, судовою практикою.

6. Методи навчання

Проведення аудиторних лекцій, практичних занять, індивідуальні консультації (при необхідності), самостійна робота студентів за матеріалами, опублікованими кафедрою (методичні посібники), проведення олімпіад, словесні (пояснення, розповідь, бесіда, навчальна дискусія та ін.), наочні (ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження).

7. Методи контролю

Під час вивчення дисципліни застосовується поточний, модульний та підсумковий контроль.

Поточний контроль проводиться для оцінювання рівня навчальних досягнень під час семінарських, практичних занять та якості виконання самостійної роботи та передбачає перевірку рівня засвоєння знань, умінь і навичок студентом з кожного окремого модуля навчальної дисципліни.

Поточний контроль – проведення семінарських занять, відпрацювання академічних заборгованостей.

Поточний контроль під час проведення семінарських занять передбачає перевірку рівня засвоєння знань, умінь і навичок студентом з кожного окремого навчального (змістового) модуля навчальної дисципліни та їх корекцію. Прозорість оцінювання рівня знань студентів забезпечується чіткими критеріями.

Модульний контроль – визначає якість виконаної студентом навчальної роботи з певного навчального (змістового) модуля та оцінюється за сукупними підсумками поточної успішності, включаючи виконану індивідуальну, самостійну та модульну контрольну роботу.

Підсумковий контроль – виставляється як сума балів з усіх модулів навчальної дисципліни та обраховується, як правило, як середнє арифметичне складових модулів.

По закінченню вивчення навчальної дисципліни магістр складає іспит.

8. Критерії оцінювання та розподіл балів, які отримують здобувачі

Складові навчальної роботи	Бали за одне заняття (завдання)	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів
Змістовний модуль 1			
Робота на лекціях	0...0.5	12	0...6
Виконання і захист лабораторних (практичних) робіт	0...10	1	0...10
Модульний контроль	0...15	1	0...15
Змістовний модуль 2			
Робота на лекціях	0...0.5	4	0...2
Виконання і захист лабораторних (практичних) робіт	0...12	5	0...60
Модульний контроль	0...17	1	0...17
Усього за семестр			0...100

Критерії оцінювання роботи здобувача протягом семестру

Досягненню ними належного рівня компетентності, який за підсумками навчання визначається за такими критеріями:

Відмінно (90-100). "Відмінно" – теоретичний зміст дисципліни (курсу) засвоєний студентом повністю, необхідні практичні навички роботи з навчальним матеріалом повністю сформовані, всі навчальні завдання, що передбачені робочою навчальною програмою, виконані в повному обсязі, відмінна робота без помилок або з однією незначною помилкою.

Добре (75-89). Теоретичний зміст курсу засвоєний повністю, практичні навички роботи з навчальним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, що передбачені робочою навчальною програмою, виконані, якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками, робота має декілька незначних помилок або одну-дві значні помилки.

Задовільно (60-74). Теоретичний зміст дисципліни засвоєний частково, деякі практичні навички роботи з навчальним матеріалом не сформовані, частина передбачених робочою навчальною програмою завдань не виконана, або якість виконання деяких з них оцінено числом балів, близьким до мінімального, відповідь (в усній або письмовій формі) фрагментарна, непослідовна.

Незадовільно (0-59): студент має фрагментарні знання, що базуються на попередньому досвіді, але не здатен формулювати визначення понять, класифікаційні критерії та тлумачити їхній зміст, не може використовувати знання при вирішенні практичних завдань.

Відповідно до п. 3.2. Положення про рейтингове оцінювання досягнень студентів у Національному аерокосмічному університеті «Харківський авіаційний інститут» студенту можуть призначатися бали за інші активності, пов'язані з навчальною дисципліною, які нараховуються та можуть бути враховані у загальній оцінці за семестр. Бали зокрема можуть призначатися за такі активності, пов'язані з навчальною дисципліною, як:

- участь у науковому комунікативному заході (конференції, семінарі, круглому столі тощо) із написанням тез наукової доповіді за предметом навчальної дисципліни (20 балів);

- участь у другому турі Всеукраїнської олімпіади відповідного напрямку (20 балів);

- участь (прослуховування) не менше у 5 вебінарах, пов'язаних з навчальною дисципліною (3-15 балів);

- участь у тренінгу, пов'язаному з навчальною дисципліною (15 балів);

- проходження он-лайн курсу, пов'язаного з навчальною дисципліною (20 балів);

- участь та отриманні рейтингового місця у тематично пов'язаному із предметом навчальної дисципліни студентському конкурсі (30 балів);

- розробка та створення дидактичного матеріалу за тематикою предмету навчальної дисципліни (15 балів) (підтвердження - дидактичний матеріал);

- проведення правоосвітнього заходу із учнями шкіл та інших навчальних закладів за тематикою навчальної дисципліни (20 балів);

- написання реферату /презентації, доповіді (5 балів);

- участь у не менше заходах, що проводяться студентськими професійними об'єднаннями за спеціальністю (5-15 балів);

інші активності, пов'язані з навчальною дисципліною, за попереднім погодженням із науково-педагогічним працівником, який викладає навчальну дисципліну.

Семестровий контроль (іспит/залік) проводиться у разі відмови студента від балів поточного тестування й за наявності допуску до заліку. Під час складання семестрового заліку студент має можливість отримати максимум 100 балів.

Шкала оцінювання: бальна і традиційна

Сума балів	Оцінка за традиційною шкалою	
	Іспит, диференційований залік	Залік
90 – 100	Відмінно	Зараховано
75 – 89	Добре	
60 – 74	Задовільно	
0 – 59	Незадовільно	Не зараховано

9. Політика навчального курсу

Відвідування занять. Регуляція пропусків. Інтерактивний характер курсу передбачає обов'язкове відвідування практичних занять. Студенти, які за певних обставин не можуть відвідувати практичні заняття регулярно, мусять впродовж тижня узгодити із викладачем графік індивідуального відпрацювання пропущених занять. Окремі пропущенні завдання мають бути відпрацьовані на найближчій консультації впродовж тижня після пропуску. Відпрацювання занять здійснюється усно у формі співбесіди за питаннями, визначеними планом заняття. В окремих випадках дозволяється письмове відпрацювання шляхом виконання індивідуального письмового завдання. Студенти, які станом на початок екзаменаційної сесії мають понад 70% невідпрацьованих пропущених занять, до відпрацювання не допускаються.

Дотримання вимог академічної доброчесності студентами під час вивчення навчальної дисципліни. Під час вивчення навчальної дисципліни студенти мають дотримуватися загальноприйнятих морально-етичних норм і правил поведінки, вимог академічної доброчесності, передбачених Кодексом академічної доброчесності та забезпечення її дотримання Національного аерокосмічного університету «Харківський авіаційний інститут». Очікується, що роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикавання джерел, списування, втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману. При виконанні індивідуальної самостійної роботи до захисту допускаються реферати, які містять не менше 60 % оригінального тексту при перевірці на плагіат, есе – 70 %

Вирішення конфліктів. Порядок і процедури врегулювання конфліктів, пов'язаних із корупційними діями, зіткненням інтересів, різними формами дискримінації, сексуальними домаганнями, міжособистісними стосунками та іншими ситуаціями, що можуть виникнути під час навчання, а також правила етичної поведінки регламентуються Кодексом етики в Національному аерокосмічному університеті «Харківський авіаційний інститут».

10. Методичне забезпечення

1. Mentor: <https://mentor.khai.edu/course/>

11. Рекомендована література

Основні нормативні акти:

1. Європейська конвенція про боротьбу з тероризмом 1977 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_331#Text
2. Женевська конвенція про поводження з військовополоненими 1949р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_153#Text
3. Кишинівська конвенція про правову допомогу та правові відносини у цивільних, сімейних і кримінальних справах 2002 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/997_619#Text
4. Конвенція про боротьбу із захопленням заручників 1979 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_087#Text
5. Конвенція про боротьбу з незаконним захопленням повітряних суден 1970 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_167#Text
6. Конвенція про боротьбу з незаконними актами, спрямованими проти безпеки цивільної авіації 1971 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_165#Text
7. Конвенція про боротьбу з торгівлею людьми і з експлуатацією проституції третіми особами 1949 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_162#Text
8. Конвенція про запобігання злочину геноциду та покарання за нього 1948 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_155#Text
9. Конвенція про захист культурних цінностей у випадку збройного конфлікту 1954 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_157#Text
10. Конвенція про захист цивільного населення під час війни 1949 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_154#Text
11. Конвенція про поліпшення долі поранених, хворих та осіб, які зазнали корабельної аварії зі складу збройних сил на морі 1949 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_152#Text
12. Конвенція про поліпшення долі поранених і хворих у діючих арміях 1949 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_151#Text
13. Конвенція про правопорушення та деякі інші дії, вчинені на борту повітряного судна 1963 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_244#Text
14. Конвенція про припинення злочину апартеїду та покарання за нього 1973 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_149#Text
15. Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують людську гідність, видів поводження і покарання 1984 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_085#Text
16. Конвенція ООН проти транснаціональної організованої злочинності 2000 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_789#Text
17. Конвенція Ради Європи про запобігання тероризму 2005 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_712#Text

18. Міжнародна конвенція про боротьбу з актами ядерного тероризму 2005 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_d68#Text
19. Міжнародна конвенція ООН про боротьбу з бомбовим тероризмом 1997 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_374#Text
20. Міжнародна конвенція ООН про боротьбу з фінансуванням тероризму 1999 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_518#Text
21. Міжнародна конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації 1966 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_105#Text
22. Протокол про боротьбу з незаконними актами насильства в аеропортах, що обслуговують міжнародну цивільну авіацію, який доповнює Конвенцію про боротьбу з незаконними актами, що спрямовані проти безпеки цивільної авіації, прийняту в Монреалі 23 вересня 1971 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_269#Text
23. Протокол про попередження і припинення торгівлі людьми, особливо жінками і дітьми, і покарання за неї, що доповнює Конвенцію ООН проти транснаціональної організованої злочинності. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_791#Text
24. Протокол проти незаконного ввозу мігрантів по суші, морю і повітрю, що доповнює Конвенцію ООН проти транснаціональної організованої злочинності. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_790#Text
25. Статут Міжнародного військового трибуналу для Далекого Сходу 1946 р. URL: <https://docs.cntd.ru/document/902053853>
26. Статут Міжнародного військового трибуналу для суду та покарання головних військових злочинців європейських країн осі 1945 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/998_201#Text
27. Статут Міжнародного кримінального трибуналу щодо колишньої Югославії 1993 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/995_711#Text
28. Статут Міжнародного кримінального трибуналу щодо Руанди 1994 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_d65#Text
29. Резолюція Генеральної Асамблеї ООН «Про визначення агресії» 1974 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_001-74#Text
30. Римський статут Міжнародного кримінального суду 1998 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_588#Text

Підзаконні акти:

1. Про введення воєнного стану в Україні. УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ №64/2022. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397>
2. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 06.05.2015 р. «Про Стратегію національної безпеки України»: Указ Президента України від 26.05.2015
3. A/CONF.6/1. Доповідь Першого конгресу ООН із запобігання злочинності й поводженню з правопорушниками (Женева, 22 серп. – 3 вер. 1955 р.). URL: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC>.
4. 3 A/CONF.26/7. Доповідь Третього конгресу ООН із запобігання злочинності й поводженню з правопорушниками (Стокгольм, 9–18 серп. 1965 р.). URL: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC>.

5. A/CONF.87/14/Rev.1. Доповідь Шостого конгресу ООН із запобігання злочинності й поводженню з правопорушниками (Каракас, 25 серп. – 5 вер. 1980 р.). URL: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC>.

6. A/CONF.144/28/Rev.1. Доповідь Восьмого конгресу ООН із запобігання злочинності й поводженню з правопорушниками (Гавана, 27 серп. – 7 вер. 1990 р.). URL: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC>.

7. A/CONF.203/18. Доповідь Одинадцятого Конгресу ООН із запобігання злочинності і кримінального правосуддя (Бангкок, 18–25 квіт. 2005 р.). URL: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC>.

8. АЖЕ8/65/230. Доповідь Дванадцятого Конгресу ООН із запобігання злочинності і кримінального правосуддя (Бразилія, 12–19 квітня 2010 року). URL: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC>.

9. ADO 15/33/688. Доповідь Тринадцятого Конгресу ООН із запобігання злочинності і кримінального правосуддя (Доха, 12–19 квітня 2015 року) URL: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC>

Основна:

1. Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. Харків: Право, 2016. Т. 17: Кримінальне право / редкол.: В.Я. Тацій (голова), В.І. Борисов (заст. голови) та ін.; Нац. акад. прав. наук України; Ін-т держави і права ім.В.М. Корецького НАН України; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. 2017. 1064с.

2. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за заг. ред. О.М. Литвинова. К.: «Центр учбової літератури», 2016. 536 с.

3. Велика українська кримінологічна енциклопедія. У 2 т. / редкол.: В. В. Сокурєнко (голова), О. М. Бандурка (співголова) та ін.; наук. ред. О. М. Литвинов. Харків : Факт, 2021. 853 с.

Підручник, навчальні посібники, інші дидактичні та методичні матеріали, монографії та інші наукові видання:

1. Міжнародне кримінальне право (співробітництво держав у протидії злочинності): підручник / В. А. Гринчак, І. В. Земан, І. І. Когутич, О. К. Марін. Харків: Право, 2019

2. Зелінська Н. А. Теорія та практика міжнародного кримінального права : підручник: навч. посіб. Одеса : Фенікс, 2017. 582 с.

3. Фідря Ю.О. Європейські стандарти кримінального судочинства: Вежа-Друк, 2016. 42 с. URL: <https://www.law.eenu.edu.ua>

4. Піддубна, М. В. Імплементация норм міжнародного кримінального права про воєнні злочини в Кримінальний кодекс України [Електронний ресурс] : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 - Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право / М. В. Піддубна ; наук. кер. М. М. Сенько ; Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, Львів. нац. ун-т ім. І. Франка, М-во освіти і науки України. - Електрон. текстові дані. Київ, 2020. 259 с. Режим доступу: http://idpnan.org.ua/files/2020/piddubna-m.v.-implementatsiya-norm-mijnarodnogo-kriminalnogo-prava-pro-voenni-zlochiny-u-kriminalniy-kodeks-ukrayini_d_.docx

5. Cryer, R. An Introduction to International Criminal Law and ProcedureЕлектронний ресурс [Електронний ресурс] / R. Cryer, D. Robinson, S. Vasiliev. 4th Edition. Cambridge : Cambridge University Press, 2019. 575 p. Режим доступу: <https://www.cambridge.org/highereducation/books/an-introduction-to-international-criminal-law-and-procedure/7A2068BB50AE8386A5D8C689F140C37C#overview>

6. Гладкова Є.О. Стратегія й тактика протидії наркозлочинності в Україні: монографія. Харків: Діса плюс, 2019. 464 с.

7. Жаровська Г.П. Транснаціональна організована злочинність в Україні: феномен, детермінація, протидія: монографія. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т, 2018. 568 с.

8. Лукашевич С.Ю. Об'єкти запобігання злочинності та корупції// Теорія і практика правознавства: електронне наукометричне фахове видання Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. Головний редактор д-р юрид. наук, проф. А. П.Гетьман. Випуск 2 (20) / 2021. С. 12. URL: <http://tlaw.nlu.edu.ua/article/view/244883>

9. Протидія інформаційному тероризму та його фінансуванню в сучасних умовах: монографія / В.В. Крутов, М.П. Стрельбицький, О.А. Шевченко; ред.: В.В. Крутов; Нац. акад. прав. наук України. Київ.Ужгород: Вид-во НАПрНУ: ІВА, 2014. 309 с.

10. Спіцина Г. О., Філіпенко Н. Є. Терористична діяльність: кримінально- правова політика протидії // Кримінально-правові та кримінологічні засоби протидії злочинам проти громадської безпеки та публічного порядку : зб. тез доп. міжнар. наук.-практ. конф. до 25-річчя ХНУВС (18 квіт. 2019 р., м. Харків) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ ; Кримінол. асоц. України. Харків : ХНУВС, 2019. С. 188-191.

11. Філіпенко Н. Є. Кримінологічна діяльність судово-експертних установ України : монографія. Харків : Коллегіум, 2020. 392 с.

12. Хавронюк М.І. Сучасне загальноєвропейське кримінальне законодавство: проблеми гармонізації: Монографія. КИЇВ: Істина, 2005. 264 с.

13. Харитонов С.О. Кримінальна відповідальність за військові злочини за кримінальним правом України: монографія. Харків: Право, 2018. 328 с.

14. Шаблистий В. В. Безпековий вимір кримінального права України: людиноцентристське дослідження: монографія. Дніпропетровськ: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ: Ліра ЛТД, 2015. 420 с.

15. Mykola Nechyporuk, Oleksandr Kliuiev, Aleksandar Ivanović, Nataliia Filipenko (2021) Development Strategy of International Cooperation of Forensic Science Institutions of Ukraine with Foreign Experts in Prevention of Terrorist Attacks on Aerospace Industry and Critical Infrastructure. Integrated Computer Technologies in Mechanical Engineering – 2021. Synergetic Engineering Pp. 825-848. Presents the proceedings of the ICTM'21 Conference held in Kharkov, Ukraine, at November 28–29, 2021. ISBN: 978-3-030-94259-5 (eBook). URL: https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-030-94259-5_64

16. Vladislav Fedorenko, Natalia Filipenko, Inesa Shumilo, Volodymyr Nesterovych, Svitlana Nischymna, (2021) Entrepreneurial activity of the IT sector in the conditions of the COVID-19 pandemic and in the post-quarantine period. Entrepreneurship and Sustainability Issues, VsI Entrepreneurship and Sustainability Center, vol. 8(4), pages 697-712, June. Handle: RePEc:ssi:jouesi:v:8:y:2021:i:4:p:697-712DOI: 10.9770/jesi.2021.8.4(43) (Wed of Science).

17. Natalia Filipenko, Serhii Lukashevych, Serhii Danets. The heuristic potential of the synergistic paradigm in law and criminology. Archives of Criminology and Forensic Sciences: Scientific Journal. Kharkiv: NSC «Hon. Prof. M.S. Bokarius FSI» № 1 (7) 2023. 212 p. illustrated. P. 107-121. DOI: <https://doi.org/10.32353/acfs.7.2023.09>

18. Nechyporuk, M., Pavlikov, V., Ivanović, A., Filipenko, N. (2021) Forensic Science Possibilities Within The Framework Of Criminal Proceedings While Aviation Accidents (Review Article). Archives of Criminology and Forensic Sciences. 1(3). 56-66. DOI: <https://doi.org/10.32353/acfs.3.2021.05>

19. Mykola Nechyporuk, Volodymyr Pavlikov, Nataliia Filipenko, Hanna Spitsyna, Ihor Shynkarenko. Cyberterrorism Attacks on Critical Infrastructure and Aviation: Criminal and Legal Policy of Countering. Conference on Integrated Computer Technologies in Mechanical Engineering–Synergetic Engineering ICTM 2020: Integrated Computer Technologies in Mechanical Engineering. 2020 pp 206-217(Indexed by SCOPUS, INSPEC, WTI Frankfurt eG, zbMATH, SCImago More information about this series at. URL: <http://www.springer.com/series/15179>, <https://doi.org/10.1007/978-3-030-66717-7>.

12. Інформаційні ресурси

- Верховна Рада України <http://www.rada.gov.ua/>
- Верховний Суд <https://supreme.court.gov.ua/supreme/>
- Кабінет Міністрів України <http://www.kmu.gov.ua/>
- Міністерство юстиції України <http://www.minjust.gov.ua/>
- Єдиний державний реєстр судових рішень України www.reyestr.court.gov.ua/
- Європейський суд з прав людини <http://www.echr.coe.int>
- Міжнародний кримінальний суд <http://www.icc-cpi.int>
- Організація Об'єднаних Націй <https://www.un.org/en/>
- Організація Об'єднаних Націй в Україні <https://www.unhcr.org/ua>
- Рада Безпеки ООН <https://www.un.org/securitycouncil/>